

Врз основа на член 18 став 1 алинеја 8 и член 20 став 1 алинеја 11¹ од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16, 132/17, 168/18, 248/18 и 27/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.42/20, 77/21 и 154/23), а во врска со член 55 од истиот Закон, согласно член 15 став 1 алинеја 7 и член 39 став 1 алинеја 11 од Деловникот за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (Пречистен текст) бр.01-3732/1 од 29.07.2019 година и Заклучокот на Советот на Агенцијата арх.бр.0201-1153/6 од 12.03.2024 година, Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, на својата 9^{та} седница одржана на 12.03.2024 година донесе:

НАЦРТ – УПАТСТВО ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА УПАТСТВОТО ЗА ПРИМЕНА НА ОДРЕДБИТЕ ЗА ПЛАСИРАЊЕ ПРОИЗВОДИ

Член 1

Во Упатството за примена на одредбите за пласирање производи („Службен весник на Република Македонија“ бр.201/14) – во понатамошниот текст: Упатството, преамбулата се менува и гласи:

„Врз основа на член 18 став 1 алинеја 8 и член 20 став 1 алинеја 11 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16, 132/17, 168/18, 248/18 и 27/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.42/20, 77/21 и 154/23), а во врска со член 55 од истиот Закон, согласно член 15 став 1 алинеја 7 и член 39 став 1 алинеја 11 од Деловникот за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (Пречистен текст) бр.01-3732/1 од 29.07.2019 година и Заклучокот на Советот на Агенцијата арх.бр._____ од _____ 2024 година, Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, на својата __ седница одржана на __.__.2024 година донесе:“

Член 2

Во Упатството во глава „I. Општи одредби“, во подглава „Цели“ точката 2 се менува и гласи:

„2. Целта на ова Упатство е да им даде подетални насоки за примена на одредбите за пласирање производи на давателите на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги (радиодифузери и услуги по барање), како и на давателите на услуга платформа за споделување видеа, а особено:

¹ Алинеите 8 и 9 се избришани, види: член 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.248/18).

- да ги појасни поимите, јазикот и категориите што се користат во Законот;
- да го појасни начинот на идентификација на пласирањето производи во програмите или во видеата создадени од корисници;
- да го направи транспарентен начинот на кој Агенцијата го оценува почитувањето на одредбите за пласирање производи во различни видови програми или видеа создадени од корисници;
- да ги поттикне давателите на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги, како и давателите на услуга платформа за споделување видеа да ги применуваат одредбите за пласирање производи на најдобар можен начин, штитејќи ги притоа интересите на публиката“.

Член 3

Во Упатството во глава „I. Општи одредби“, во подглава „Поимник“ точките 3, 4, 5, 6 и 7 се менуваат и гласат:

„3. **Вести** се програмски целини што ги сумираат најважните глобални, регионални и/или домашни општествени тековни случувања и настани, проследени главно преку новинарските жанрови вест и извештај. Под вести се подразбираат и ТВ и радио дневници.

4. **Програми посветени на актуелни прашања и теми** се видови програми со информативна функција што се однесуваат на глобални, регионални и/или домашни настани од политички, економски или општествен интерес и значење, на актуелни или реактуелизирани прашања и теми.

Од програмите со информативна функција, наведени во Упатството за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми („Службен весник на Република Македонија бр.171/14), пласирањето производи е забрането во следниве видови програми: актуелно-информативна програма, актуелно-информативна програма со документаристички пристап, актуелно-информативна говорна шоу програма, преноси или снимки од седници на органите на власта, преноси или снимки од општествено - политички настани.

5. **Програми посветени на прашања поврзани со потрошувачите** се програми во кои се нудат совети на потрошувачите и/или вклучуваат оценки во врска со купувањето производи и услуги.

6. **Верски програми** се програмски целини со основна цел - според содржината и според пристапот – да претстават аспекти на религиозен светоглед, било преку индивидуална проповед, било преку директни преноси и снимки од верски служби и/или проповеди, како и програми со информативна и образовна функција со религиозна тематика.

7. **Програми за деца** се видовите програми со информативна, образовна, и забавна функција во чиешто дејствие учествуваат деца и/или дејствието е наменето за деца до 12 годишна возраст.“

Член 4

Во Упатството, во глава „I. Општи одредби“, во подглавата „Уредувачка одговорност и интегритет на програмите“, се вршат следните измени и дополнувања и тоа:

- називот на подглавата се менува и гласи „Уредничка одговорност и интегритет на програмите/видеата“,

- точката 8 се менува и гласи:

„8. Пласирањето производи не смее да влијае врз одговорноста и уредничката независност и врз интегритетот на програмите и на видеата создадени од давателите на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги. Барањата на огласувачите чии производи се пласираат во програмите или во видеата не смеат

да влијаат врз сценариото, содржината, структурата, продукцијата или времето на прикажување на програмите или видеата.“

- во точката 9, зборовите „одговорниот уредник во давателот на аудиовизуелна медиумска услуга“ се менуваат со зборовите „физичкото лице или трговецот поединец даватели на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга или одговорното лице на програмата во правното лице“.

- по точката 9, се додава нова подглава со наслов: „Одговорност на давателите на платформи за споделување видеа“, во која преминуваат постојните точки 10 и 11 кои се менуваат и гласат:

„10. Давателот на услуга платформа за споделување видеа е должен:

- кога самиот пласира, продава или уредува аудиовизуелни комерцијални комуникации да ги почитува генералните правила за аудиовизуелни комерцијални комуникации од член 53 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, кои важат и за пласирањето производи како аудиовизуелна комерцијална комуникација;

- во своите услови за користење на услугата да утврди дека во аудиовизуелните комерцијални комуникации во програми на даватели на аудиовизуелни медиумски услуги или во видеа создадени од корисници што се пренесуваат преку неговата платформа мора да се почитуваат генералните правила за аудиовизуелни комерцијални комуникации од член 53 и специфичните правила за пласирање производи од член 55 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, како и одредбите од други закони и прописи што се однесуваат на рекламирањето;

- да им обезбеди на корисниците што поставуваат видеа апликација преку која ќе ја информираат публиката дека видеото содржи аудиовизуелни комерцијални комуникации.

11. Давателот на услуга платформа за споделување видеа е должен изречно да ги информира корисниците ако програмите на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги и видеата создадени од корисници содржат аудиовизуелни комерцијални комуникации, под услов давателот да е свесен за постоењето на аудиовизуелните комерцијални комуникации.“

Член 5

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Општи правила“, точката 15 се менува и гласи:

„15. Пласирањето производи не смее:

- да го доведува во прашање почитувањето на човековото достоинство;

- да ја загрозува националната безбедност, да поттикнува насилно уривање на уставниот поредок на Република Северна Македонија, да повикува на воена агресија или оружен конфликт, или да шири незаконски активности, вклучувајќи и јавно поттикнување на вршење терористички дела, дела поврзани со детската порнографија и дела поврзани со расизам и ксенофобија;

- да поттикнува или шири дискриминација, нетрпеливост, насилство или омраза врз основа на раса, боја на кожа, потекло, национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа;

- да поттикнува однесување кое е штетно за здравјето или безбедноста;

- да поттикнува однесување што значително ја загрозува животната средина.“

Член 6

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Производи и услуги чие пласирање не е дозволено“, точката 18 се менува и гласи:

„18. Во програмите и во видеата создадени од корисници, не е дозволено да се пласираат следниве производи и услуги:

- цигари и производи од тутун;
- електронски цигари и средства за нивно дополнување;
- медицински производи и медицински третмани што се издаваат само со лекарски рецепт;
- дрога;
- алкохол и алкохолни пијалоци, освен вино и пиво;
- оружје, стрелачки и пиротехнички средства;
- производи и услуги на правни или физички лица чија основна дејност е производство или продажба на производи и услуги за кои е забрането пласирање производи.“

Член 7

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Забрана за директно поттикнување или прекумерно истакнување“, се вршат следните измени и тоа:

- точката 21 се менува и гласи:

„21. Програмите и видеата создадени од корисници кои содржат пласирање производи не смеат директно да ги поттикнуваат потрошувачите да ги купуваат или изнајмуваат производите или услугите преку посебно промотивно препорачување или промовирање. На производите или услугите кои се пласираат во програмите и видеата создадени од корисници не смее да им се придава претерана важност, преку истакнување или упатување на нив.“

- во точка 22, зборовите: „во програмата“, се менуваат со зборовите: „во програмата/видеото“,

- во точка 23, зборовите: „Водителите на програмите“, се менуваат со зборовите: „Водителите/презентерите на програмите/видеото“,

- во точка 24, во ставот 1 зборовите: „во програмата“, се менуваат со зборовите: „во програмата/видеото“, а во алинејата 3, зборовите: „конкретната програма“ се менуваат со зборовите: „конкретната програма/видео“.

Член 8

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Означување на пласирањето производи“, се вршат следните измени и дополнувања и тоа:

- точката 25 се менува и гласи:

„25. Со цел да се избегне забуна кај гледачите и слушателите, програмите и видеата создадени од корисници, кои содржат пласирање производи треба да бидат јасно означени, на почетокот и на крајот од нивното траење, како и по секоја пауза за рекламирање.“

- точката 26 се менува и гласи:

„26. Аудиовизуелните програми и видеата создадени од корисници во кои има пласирање производи се означуваат со истакнување на лого и текст на екранот, на следниов начин:

- логото треба да се истакне на кој било дел од екранот така што ќе биде лесно забележливо за гледачите, но не смее да покрива суштински делови од дејството – на пример ликовите или титлот, ниту на каков било друг начин да го наруши интегритетот на програмата или видеото создадено од корисник и не смее да го покрие логото на давателот на аудиовизуелната медиумска услуга, ознаката за категоријата на програмата, рекламирањето на поделен екран и другите ознаки кои на гледачот треба да му дадат информација во врска со природата и/или карактеристиките на програмата/видеото;
- секое појавување на логото мора да е проследено со текст и да трае најмалку 10 секунди.

Изглед на логото и на текстот што треба да се истакнат на екранот:

ВЕРЗИЈА ЗА ТЕМНА ПОЗАДИНА	Содржина во која се пласирани производи!
	
ВЕРЗИЈА ЗА СВЕТЛА ПОЗАДИНА	Содржина во која се пласирани производи!
	

- по точката 26, се додава нова точка 26-а, која гласи:
„26-а. Радио програмите во кои има пласирање производи се означуваат на следниов начин:
-на почетокот и на крајот на програмата, како и при секое продолжување по пауза за рекламирање, водителот/презентерот треба говорно, јасно да наведе дека станува збор за програма во која има пласирање производи, изговарајќи го следниот текст:
„Во оваа содржина се пласирани производи.
Одредбите од оваа точка се однесуваат и на аудио верзиите од видеа создадени од корисници, аудио блогови и слични аудио содржини.“
- точката 27 се менува и гласи:
„27. Доколку давателите на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги и корисниците кои создаваат видеа, сакаат да ја наведат целата листа на производи, услуги или марки што се пласираат во програмата/видеото, тоа можат да го направат само на крајот, во одјавната шпица и/или на посебен дел на нивната веб страница што се однесува на конкретната содржина. Притоа информацијата мора да биде презентирани на неутрален и непромотивен начин“.
- точката 28 се менува и гласи:
„28. Одредбите за означување на пласирањето производи не се применуваат ако аудио

или аудиовизуелната програма што содржи пласирање производи не била произведена или нарачана од давателот на медиумски услуги или од претпријатие поврзано со давателот на медиумски услуги.“

- точката 29 се менува и гласи:

„29. Доколку давателот на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга емитува туѓа програма со однапред вградено лого/говорна информација за пласирање производи, не е неопходно да го покрие.“

Член 9

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Програми во кои е забрането пласирање производи и пласирање реквизити“, се вршат следните измени:

- точката 30 се менува и гласи:

„30. Пласирањето производи е забрането во вести, програми посветени на актуелни прашања и теми, програми посветени на прашања поврзани со потрошувачите, верски програми и во програми за деца, дефинирани во точките 3, 4, 5, 6 и 7 од Поимникот на ова Упатство и

- точката 31 се менува и гласи:

„31. Пласирањето реквизити, кое подразбира користење производи и услуги (како продукциски реквизити или награди) во некоја програма/видео, така што тие се вградени во дејствието, без притоа да се плаќа паричен или друг вид надоместок, е забрането во сите видови програми/видеа во кои е забрането пласирање производи“.

Член 10

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Пласирањето производи и спонзорството“, се вршат следните измени и тоа:

- во точка 32 зборот „програмата“ се менува со зборовите „програмата/видеото“ и
- во точка 33 зборот „Програмите“ се менува со зборовите „Програмите/видеата“.

Член 11

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Пласирањето производи и прикриеното рекламирање“, се вршат следните измени и тоа:

- називот на подглавата се менува и гласи: „Пласирањето производи и прикриените аудио или аудиовизуелни комерцијални комуникации“,

- точката 34 се менува и гласи:

„34. Прикриените аудио или аудиовизуелни комерцијални комуникации се забранети во сите програми и видеа создадени од корисници, за разлика од пласирањето производи кое е дозволено во поголем број од видовите програми/видеа“ и

- точка 35 се менува и гласи:

„35. Доколку пласирањето производи не е јасно означено ќе се смета како форма на прикриена аудио или аудиовизуелна комерцијална комуникација“.

Член 12

Во Упатството, во глава „II. Правила за пласирање производи“, во подглавата „Наградите како реквизити“, во точка 36 зборот: „програмите“ се менува со зборовите: „програмите/видеата“.

Член 13

Кон Упатството за примена на одредбите за пласирање производи („Службен весник на Република Македонија“ бр.201/14), се додава Прилог бр.1 - Релевантни дефиниции од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, кој е негов составен дел.

Член 14

Во Упатството, во глава „III. Завршни одредби“, по точката 37 се додава нова точка 38 која гласи:

„38. Ова Упатство за изменување и дополнување на Упатството за примена на одредбите за пласирање производи („Службен весник на Република Македонија“ бр.201/14), влегува во сила наредниот ден од денот на објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и истото ќе се објави на веб страната на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги“.

Член 15

Во останатиот дел Упатството за примена на одредбите за пласирање производи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 201/14), не се менува.

**Агенција за аудио
и аудиовизуелни медиумски услуги
Претседател,**

Лазо ПЕТРУШЕВСКИ

Релевантни дефиниции од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

- ✓ **Аудио или аудиовизуелна медиумска услуга е:**
 - а) услуга под уредувачка одговорност на давател на медиумска услуга, при што основната цел на услугата или на нејзин засебен дел е посветена на обезбедување програми наменети за општата јавност, со цел да информира, забавува или да образува преку електронски комуникациски мрежи во смисла на дефинициите од Законот со кој се уредуваат електронските комуникации, при што таквата услуга може да биде линеарна аудио или аудиовизуелна медиумска услуга (радио или телевизиска програма), аудиовизуелна медиумска услуга по барање, или
 - б) аудио или аудиовизуелна комерцијална комуникација.

- ✓ **Аудиовизуелна програма** е целина од подвижни слики, со или без звук, без оглед на времетраењето, што претставува посебен елемент во рамките на хронолошкиот редослед на програмите (програмска шема) или од каталогот со програми утврден од давател на медиумски услуги, кои претставуваат осмислени целини со забавна, образовна или со информативна функција, како што се долготражните играни филмови, видеоспотови, спортски настани, комедии на ситуација, документарни емисии, детски програми, телевизиска драма и друго.

- ✓ **Аудио или радио програма** е музичка и/или говорна содржина што претставува посебен елемент во рамките на хронолошкиот редослед на програмите (програмска шема). Аудио програми се осмислени целини од забавен, образовен или информативен вид.

- ✓ **Аудиовизуелна медиумска услуга по барање** е нелинеарна медиумска услуга која ја обезбедува давател на аудиовизуелна медиумска услуга по барање и со која се обезбедува гледање програми во момент одбран од корисникот и на негово лично барање врз основа на каталог на програми утврден од страна на давателот на аудиовизуелната медиумска услуга по барање.

- ✓ **Аудиовизуелни комерцијални комуникации** се слики, со или без звук, што се направени за:
 - директна или индиректна промоција на стоки, услуги или имиџот на физичките или правните лица што вршат економска активност или
 - популаризација на некоја идеја или активност или за постигнување друг ефект.

Аудиовизуелните комерцијални комуникации ја придружуваат или се вклучени во програмата или во видео создадено од корисник за паричен или друг надоместок или за самопромотивни цели на нарачателот. Форми на аудиовизуелни комерцијални комуникации, меѓу другото, се телевизиско рекламирање, телешопинг, спонзорство и пласирање производи.

- ✓ **Аудиокомерцијална комуникација** е содржина што е создадена за:
 - директна или индиректна промоција на стоки, услуги или на имиџот на физички или правни лица што вршат економска активност или
 - популаризација на некоја идеја или активност или за постигнување на друг ефект.

Аудиокомерцијалните комуникации ја придружуваат или се вклучени во програмата за паричен или за друг надоместок или за самопромотивни цели на нарачателот. Форми на аудиокомерцијални комуникации, меѓу другото, се радиореклами, спонзорство и пласирање производи.

- ✓ **Давател на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга** е физичко или правно лице кое врши дејност на обезбедување на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга и има уредничка одговорност за изборот на аудио или аудиовизуелната содржина и го определува начинот на кои тие се организирани. Давател на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга, во смисла на овој закон, е радиодифузер или давател на аудиовизуелна медиумска услуга по барање. Лице кое врши само пренос, односно дистрибуција на аудио и/или аудиовизуелни програми за кои уредничката одговорност ја имаат трети лица, не се смета за давател на аудио или аудиовизуелна медиумска услуга.
- ✓ **Прикриени аудио или аудиовизуелни комерцијални комуникации** е претставување со зборови, звуци или слики на стоки, услуги, име, заштитен знак или активности на производител на стоки или давател на услуги во програми, кога таквото претставување, од страна на давателот на аудио или аудиовизуелната медиумска услуга е наменето да служи како реклама и може да ја доведе јавноста во заблуда во врска со неговата природа. Таквото претставување се смета дека е извршено со намера особено доколку е направено за паричен или сличен надоместок.
- ✓ **Пласирање производ** е секоја форма на аудио или аудиовизуелна комерцијална комуникација што се состои од вклучување или посочување производ, услуга или заштитен знак во некоја програма или видео создадено од корисник, така што тие се вградени во нејзиното дејство, за паричен или друг вид надоместок.
- ✓ **Спонзорство** е секој придонес од правно или од физичко лице кое не е вклучено во обезбедувањето аудио или аудиовизуелни медиумски услуги, или услуги на платформи за споделување видеа или во продукцијата на аудио или аудиовизуелни дела, заради финансирање на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги, услуги на платформи за споделување видеа, видео создадено од корисник или програми, со цел да го промовира своето име, заштитен знак, имиџ, активности или производи.
- ✓ **Уредничка одговорност** во аудио или аудиовизуелна медиумска услуга значи одлучувачка контрола врз изборот на програмите и врз нивното организирање во хронолошкиот редослед на програмите (програмска шема), во случај на телевизиско

или на радио емитување (линеарни услуги), или во каталогот на програми, во случај на аудиовизуелни медиумски услуги по барање (нелинеарни услуги).

- ✓ **Уредничка одлука** е секоја одлука што се носи на редовна основа, со цел да се оствари уредничка одговорност, поврзана со секојдневното работење на аудио или аудиовизуелната медиумска услуга.
- ✓ **Услуга платформа за споделување видеа** е услуга на информациското општество, којашто е наменета за општата јавност и се обезбедува преку електронска комуникациска мрежа, чија примарна цел и/или основна функционалност во целост и/или на нејзин засебен дел е да ѝ обезбедува на јавноста пристап до програми и/или до видеа создадени од корисници кои имаат информативна, образовна или забавна функција, за која давателот на услугата нема уредничка одговорност за содржините, туку тој само го одредува начинот на кој услугата е организирана, вклучувајќи тука и автоматски средства или алгоритми, особено преку прикажување, означување или секвенцирање на содржината.
- ✓ **Видео создадено од корисник** е целина од подвижни слики, со или без звук, без оглед на времетраењето, што претставува посебен елемент, создаден е од корисник и поставен на платформа за споделување видеа од тој или од друг корисник.
- ✓ **Давател на услуга платформа за споделување видеа** е физичко или правно лице што обезбедува услуга платформа за споделување видеа.